

Брюксел, 19.4.2016 г.
COM(2016) 176 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Приоритети за стандартизацията в областта на ИКТ за цифровия единен пазар

1. СТАНДАРТИТЕ В ОБЛАСТТА НА ИКТ КАТО КРАЙЪГЪЛЕН КАМЪК ЗА ЦИФРОВИЯ ЕДИНЕН ПАЗАР

Превръщането на глобалната икономика в цифрова икономика засяга всички сектори на промишлеността и услугите. Конкурентоспособността и производителността на Европа в решаваща степен зависят от нейната способност да генерира иновации в цифровите технологии, да ги разширява и ефективно да извлича ползата от тях във всички сектори на икономиката, включително традиционно силните страни на Европа като автомобилостроене, автоматизация, машиностроене или финансови услуги. В подкрепа на ролята на Европа в глобалната цифрова икономика, Европейската комисия прие съобщение относно стратегия за цифров единен пазар, когото превърна в един от своите основни приоритети.

Общите стандарти осигуряват оперативната съвместимост на цифровите технологии и представляват основата за ефективен цифров единен пазар. Те гарантират, че технологиите функционират съвместно безпроблемно и надеждно, осигуряват икономии от мащаба, способстват за научни изследвания и иновации и поддържат пазарите отворени. Ефективната оперативна съвместимост гарантира безпроблемната комуникация между свързаните устройства като коли, телефони, уреди и промишлено оборудване, независимо от производителя, оперативната система или други технически компоненти. Отворените стандарти осигуряват тази оперативна съвместимост, способстват за иновации и понижават нивото на препятствията за навлизане на цифровия единен пазар, включително достъп до медийно, културно и образователно съдържание. Различаващите се национални стандарти¹ могат значително да забавят иновациите и да поставят европейските предприятия в неблагоприятно положение спрямо останалата част на света.

Скорошното преразглеждане на политиката за стандартизация на ЕС доведе до приемането на Регламент (ЕС) № 1025/2012 относно европейската стандартизация² и до създаването на рамка за по-прозрачна, ефективна и ефикасна Европейска система за стандартизация за всички промишлени сектори. В посочения регламент се подчертава бързото развитие на ИКТ и начинът, по който новите продукти и услуги като „интелигентни“ или свързани устройства (наричани „интернет на нещата“ или ИН) или облакът, променят пазарите.

За справяне с предизвикателствата, свързани със стандартизацията на ИКТ, Комисията обяви, че ще *„стартира интегриран план за стандартизация, за да идентифицира и определи ключови приоритети за стандартизация с акцент върху технологиите и областите, които се считат крайно важни за единния цифров пазар“*. В своите Заключения от 25 и 26 юни 2015 г. Европейският съвет постигна съгласие, че *„трябва да се предприемат действия по отношение на ключови елементи от съобщението на Комисията, по-конкретно за [...] набелязване и бързо осъществяване на ключовите приоритети на стандартизацията в областта на ИКТ“*³.

Настоящото съобщение е въз основа на Регламент (ЕС) № 1025/2012 и е свързано с планираната съвместна инициатива за стандартизация, която се явява част от по-мащабната стратегия за единния пазар⁴.

В настоящото съобщение е представен всеобхватен стратегически и политически подход към стандартизацията за приоритетни ИКТ технологии, които са от изключително значение за доизграждането на цифровия единен пазар. Целта е да се гарантира, че свързаните с ИКТ

¹ Значението на термините „стандарт“ и „техническа спецификация“ е дадено в Регламент (ЕС) № 1025/2012 относно европейската стандартизация. В настоящия документ терминът „стандарт“ се използва за краткост с двете значения.

² Регламент (ЕС) № 1025/2012, ОВ L 316, 14.11.2012 г., стр. 12.

³ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/06/26-euco-conclusions/>.

⁴ COM (2015) 550: Осъвременяване на единния пазар: повече възможности за гражданите и предприятията.

стандарти се определят по начин, който в по-голяма степен отговаря на нуждите на политиката и е бърз, отворен, по-тясно свързан с научните изследвания и иновациите, както и по-добре интегриран, като по този начин в крайна сметка те оказват по-голямо въздействие върху европейската икономика в по-широк план в хода на нейния преход към цифрова икономика.

2. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СТАНДАРТИ ЗА ИКТ: БЪРЗО ПРОМЕНЯЩИ СЕ И ТРУДНИ ГЛОБАЛНИ УСЛОВИЯ

Разработването на стандарти за ИКТ се сблъсква с различни нови предизвикателства, което налага целенасочени и продължителни европейски ответни мерки.

Първо, **всички сектори на икономиката все повече разчитат на цифровите технологии**, които **все по-бързо** се променят — често рязко изпреварвайки по-традиционните сектори и отрасли. Своевременното и хармонизирано определяне на стандарти за ИКТ ще даде възможност на европейските новатори да се конкурират и да предлагат нови продукти на глобалния пазар. Гъвкавите, координирани и достатъчно бързи процеси на стандартизация са съществено изискване на цифровия единен пазар на Европа.

Второ, **стойността на цифровите системи** в нарастваща степен е резултат от **междусекторни приложения, данни и конвергенция на технологиите**. Това от своя страна, плюс конвергенцията между физическия и цифровия свят, размива границите между традиционните сектори и отрасли, продуктите и услугите, потреблението и производството, онлайн и офлайн, и затова представлява предизвикателство за процесите на определяне на стандарти. Оперативно съвместимите решения, основани на отворени системи и интерфейси, поддържат пазарите отворени, ускоряват иновациите и дават възможност за преносимост на услугите на цифровия единен пазар.

Например понастоящем за мобилните приложения в областта на здравето се разчита на широк диапазон от ИКТ области, включително безопасност, обмен на данни и сигурност и неприкосновеност на личния живот. С тях се занимават различни органи, определящи стандартите с участието на различни заинтересовани страни⁵, а това увеличава натоварването от гледна точка на необходими ресурси и време. По тази причина е необходимо различните заинтересовани страни да бъдат обединени и да се постигне баланс между секторите на производството и на услугите.

Трето, иновациите може да се забавят поради **все по-голямата сложност** в резултат на бързото увеличаване на стандартите и разнообразието на техническите общности, които участват в определянето на стандарти. Например вече има повече от 600 стандарта, тясно свързани с областта на „интернет на нещата“. В такива случаи от съществена важност е най-напред ясно да се **определят всички съответни стандарти**, за да се помогне на изследователите, новаторите и определящите стандартите да се ориентират в тази сложна ситуация. Съвместните научни изследвания и иновации, които се осъществяват чрез експериментални платформи или широкомащабни пилотни проекти, също дават резултати, които могат да подобрят определянето на стандарти в сложни технологични среди. Тези научни изследвания могат да спомогнат също така за определянето на все по-важните **референтни архитектури** и за установяването и отстраняването на пропуски в стандартите, като в същото време се намаляват пречките пред навлизането на пазара.

Тази все по-голяма сложност оказва въздействие върху **правата на достъп до стандарти**. Конвергенцията на много технологии и породеното от този процес усложняване може да доведе до риск от несигурност по отношение на установяването на съответната

⁵ В този пример едновременно участват всички тези организации: CEN/CENELEC, ETSI, ITU-T, HL7, IHE, ISO.

стандартизационна общност от съществени за стандартите патентопридетатели, разходите, свързани с кумулирани права върху интелектуална собственост (ПИС), както и използваната методика за изчисляване на стойността според условията за лицензиране⁶.

Четвърто, по света има **все повече органи и организации**, които участват в определянето на стандарти или технически спецификации. Необходимо е Европа да заеме водеща позиция, основана на засилено сътрудничество, по-активно участие и съсредоточени усилия, за да гарантира, че приоритетите на ЕС в областта на стандартизацията и цифровия единен пазар са достатъчно добре представени в световен план.

Пето, **европейската дейност в областта на стандартизацията не може да се разглежда изолирано**. Повечето от основните търговски партньори на ЕС, в това число най-вече някои големи бързо развиващи се икономики, оценява важността на определянето на стандарти с оглед на достъпа до пазари и повишаването на конкурентоспособността на своите промишлени предприятия и затова правят сериозни инвестиции в инфраструктури за определяне на стандарти и сертифициране. Комисията счита обаче, че в Европейския съюз стандартизацията не е получила необходимото ниво на политическа подкрепа.

Накрая, действията за справяне с посочените по-горе предизвикателства трябва да осигурят правилно балансиране, предвид тяхното съответствие с **основните права**, тъй като е възможно стандартизацията да има отражение върху тази област. Например действията трябва да гарантират пълно зачитане на правата на личен живот и защита на личните данни⁷ и трябва да се вземат предвид също така други основни права, включително свобода на стопанската инициатива и право на собственост⁸.

Потенциалните последиствия от тези предизвикателства включват: разпиляване на ограничените ресурси, липса на ефективност и в по-общ план отслабване на капацитета на Европа за генериране на иновации.

Стандартизацията в областта на ИКТ ще продължи да бъде по инициатива главно на промишлеността, да е доброволна и да се базира на консенсус, да бъде основана на принципите на прозрачност, откритост, безпристрастност и консенсус, ефективност, значимост и съгласуваност. Все пак един по-ясен набор от приоритети за стандартизация в областта на ИКТ, наред с подкрепа на високо политическо равнище, ще повиши конкурентоспособността и значително ще допринесе за постигането на целите на цифровия единен пазар.

Определянето на ключовите приоритетни области в контекста на цифровия единен пазар е възможност организациите по стандартизация в областта на ИКТ да бъдат насърчени да работят по нови начини, с повече междусекторни партньорства, засилено сътрудничество с европейските органи по стандартизация (ЕОС) и други органи, разработващи стандарти (ОРС), както и увеличаване на стандартите, валидирани чрез експерименти в рамките на НИРД.

Комисията счита, че за тези действия от полза ще бъде засиленият диалог със стандартизационната общност, по-специално с европейските органи по стандартизация. Този диалог се планира в рамките на предвидената съвместна инициатива за европейска стандартизация. За целта предстои да се вземе решение с всички заинтересовани страни с

⁶ Вж. доклад на Института за бъдещи технологични изследвания към СИЦ: Intellectual Property and Innovation in Information Communication Technology (ICT) (Интелектуална собственост и иновации в информационните и комуникационните технологии (ИКТ)). Stefano Comino и Fabio Maria Manenti. редактор: Nikolaus Thumm, 2015 г., публикуван на адрес <http://is.jrc.ec.europa.eu/pages/ISG/EURIPIDIS/EURIPIDIS.index.html>, в който подробно се обсъжда интелектуалната собственост в сектора на ИКТ.

⁷ Членове 7 и 8 от Хартата на основните права на Европейския съюз.

⁸ Членове 16 и 17 от Хартата.

оглед на подобряването на ефективността и ефикасността на европейската система за стандартизация, както е предвидено в Регламент (ЕС) № 1025/2012.

3. ОТВЕТНИ МЕРКИ НА ЕВРОПА: ПЛАН, ОСНОВАН НА ДВА СЪТЪЛБА, ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТИ И ПРИЕМАНЕ НА СТАНДАРТИ В ОБЛАСТТА НА ИКТ ЗА ЦИФРОВИЯ ЕДИНЕН ПАЗАР

Предвид тези нови предизвикателства в настоящото съобщение е представен план за приоритетни действия за следващата вълна на технологичната стандартизация в цифровата икономика⁹.

Комисията предлага следния подход:

Първо, в настоящото съобщение е представен списък с приоритетните градивни елементи за цифровия единен пазар, според който най-спешно е усъвършенстването на стандартизацията в областта на ИКТ, като са посочени конкретни резултати и срокове. Този списък с приоритети беше обект на широка обществена консултация.

Второ, тъй като това не може да бъде еднократно, изолирано действие, Комисията предлага политически процес на високо равнище за валидиране, мониторинг и при нужда преработване на списъка с приоритети.

В рамките на този процес ще се използват инструментите¹⁰ на европейската система за стандартизация и ще бъдат включени широк кръг от заинтересовани страни както от ЕС, така и на международно ниво, за да се гарантира изпълнението на усъвършенствани процеси на определяне на стандарти в съответствие със съвместната инициатива за европейска стандартизация. **Двете части на този план за приоритетите ще трябва да се осъществяват заедно, за да се осигури водещата позиция на ЕС в глобалната цифрова икономика.**

3.1. Пет приоритетни области: градивните елементи на стандартизацията в областта на ИКТ

Комисията е установила следните приоритетни области: **съобщителни мрежи от пето поколение (5G), компютърни услуги в облак, интернет на нещата (ИН), технологии за обработка на (големи) информационни масиви и киберсигурност**. Това са най-важните технологични градивни елементи на цифровия единен пазар.

Благодарение на по-стабилните водещи позиции на Европа при определянето на стандарти в тези области ще се повиши конкурентоспособността и европейските иновации ще получат по-добър достъп до глобалните пазари.

Тези области бяха избрани в съответствие с препоръката от Европейската платформа на множеството заинтересовани страни по въпросите на стандартизацията в ИКТ¹¹, в която участват заинтересовани страни от промишлеността, органите за определяне на стандарти, правителства и представители на гражданското общество. Широкият консенсус по

⁹ Възможните законодателни предложения ще подлежат на изискванията съгласно Насоките на Комисията за по-добро регулиране, SWD(2015) 111.

¹⁰ Годишната работна програма на Съюза, приета в съответствие с член 8 от Регламент (ЕС) № 1025/2012, Плана за действие за стандартизация в областта на ИКТ, Комитета по стандартите и Европейската платформа с участието на множество заинтересовани страни.

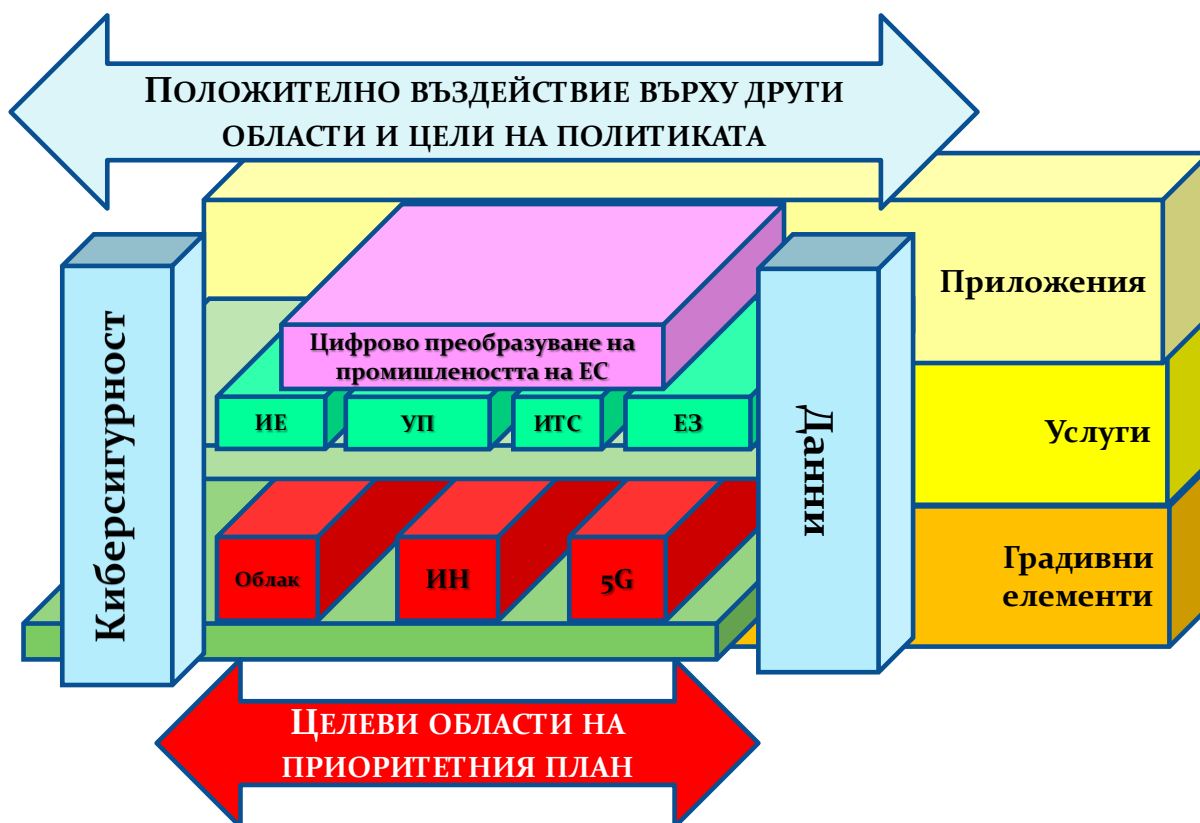
¹¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-multi-stakeholder-platform-ict-standardisation>

представените тук приоритети беше потвърден в рамките на проведената обществена консултация¹².

Предвид конвергенцията на технологиите, по-стабилните водещи позиции на Европа в определянето на стандарти в тези приоритетни области ще окаже така също значително въздействие върху много други технологични области. Затова очертаните в настоящото съобщение действия за стандартизация на ИКТ не са ограничени само до една област.

Предложеното приоритизиране на стандартите ще бъде от голяма полза за области като електронно здравеопазване (ЕЗ), интелигентна енергетика (ИЕ), интелигентни транспортни системи (ИТС) и свързани и автоматично управляеми превозни средства, включително влакове, усъвършенствано производство (УП), интелигентни домове и градове и интелигентно земеделие, тъй като те разчитат на установените основни градивни елементи. Планира се да се извършва редовен преглед на приоритетите, за да се отразяват промените в технологиите и обществото.

Този контекст е представен на фигурата по-долу, като са включени отделните нива на технологичните области, ключовите фактори, услугите и приложенията.

С представените в настоящото съобщение действия се цели да се повиши политическото и стратегическото значение на стандартизацията в областта на ИКТ, като изключително важен елемент от цифровия единен пазар, в отговор на нарастващата конкуренция в световен мащаб. Тяхната цел е да се подобри съсредоточеността, бързината и ефективността на системата за определяне на стандарти в областта на ИКТ. С тях се способства за използването на нови подходи в стандартизацията, като насърчаване на изграждането на общности, привличане на нови сектори, насърчаване на нови стандарти и платформи, когато са необходими такива, укрепване на връзката между научните изследвания и стандартизацията,

¹² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/news/contributions-and-preliminary-trends-public-consultation-standards-digital-single-market>.

включително изпитване на стандартите, насърчаване на последователното прилагане на стандартите и тяхното приемане от пазара посредством разработването на схеми за сертифициране, когато са необходими такива.

Избраните приоритети ще допълнят други инструменти за стандартизация, които се използват за прилагане на европейската политика за стандартизация. Освен планираната съвместна инициатива за европейска стандартизация, тези инструменти включват също така текущо актуализирания план за стандартизация на ИКТ и Годишната работна програма на Съюза.

Някои от аспектите на този план на приоритетите могат да допълнят и доразвият също така конкретни секторни изисквания, които са установени в преразгледаната версия на Европейската рамка за оперативна съвместимост за европейски обществени услуги¹³, като се вземат предвид нуждите от стандартизация на европейските публични администрации.

3.1.1. Компютърни услуги в облак

Компютърните услуги в облак подпомагат новите цифрови услуги, като осигуряват огромния капацитет за съхранение на данни и изчислителна мощност, необходими за цифровизацията на европейската промишленост и наука. Това се отчита в Съобщението относно Европейската инициатива за компютърни услуги в облак¹⁴, в което се подчертава важноста на разширяването на базата от потребители от научноизследователски и образователни мрежи. Тези мрежи са много подходящи за проектиране, специфициране, изпитване и внедряване на стандартите.

Частните решения, изцяло националните подходи и стандартите, които ограничават оперативната съвместимост, могат сериозно да възпрепятстват оползотворяването на потенциала на цифровия единен пазар. За възприемането на компютърните услуги в облак от предприятията, потребителите, публичните администрации и научния сектор е необходим безпроблемен и лесен достъп, но също така доверие и увереност, по-специално по отношение на спазването на подходящи нива на защита на данните от доставчиците на компютърни услуги в облак, сигурността и нивата на обслужване. В Съобщението относно Европейската инициатива за компютърни услуги в облак е очертана необходимостта да се използват съществуващите и подходящи форми на сертифициране и стандарти и, когато е подходящо, въвеждането на сертифициране и етикетирание на европейско ниво.

Благодарение на общите отворени стандарти потребителите ще получат достъп до нови иновативни услуги, по-специално за МСП, публичния сектор и научната общност. По-специално преносимостта на приложенията и данните между различни доставчици е от съществена важност, за да се избегне ефектът на блокиране от един доставчик. За тази цел ще е необходимо стандартите за услуги в облак да бъдат класифицирани. Ще са нужни също така насоки за крайните потребители (особено МСП и публичния сектор).

Комисията:

- възнамерява да подкрепя отпускането на средства за разработване и използване на стандартите в областта на ИКТ, които са необходими за по-нататъшното подобряване на оперативната съвместимост и преносимостта на данните в облак. Това включва по-широко

¹³ Настоящата версия на Европейската рамка за оперативна съвместимост (ЕРОС) на адрес: http://ec.europa.eu/isa/documents/isa_annex_ii_eif_en.pdf.

¹⁴ COM (2016)178.

използване на елементи с отворен код чрез по-доброто интегриране на общностите с отворен код¹⁵ в процесите по стандартизиране, осъществявани от ОРС, до края на 2016 г.;

- ще улесни възприемането на компютърните услуги в облак, като подпомогне финализирането на споразуменията по международните стандарти за нивото на обслужване до средата на 2017 г. По този начин ще се осигури прозрачност и качество за крайните потребители, по-специално за МСП;

- ще поиска от европейските органи по стандартизация да актуализират класификацията на стандартите за услуги в облак и насоките за крайни потребители (особено МСП и публичния сектор) в сътрудничество с международни ОРС, доставчици на компютърни услуги в облак и крайни потребители до средата на 2017 г.

3.1.2. Интернет на нещата (ИН)

ИН¹⁶ е нова технология, която свързва все повече обекти в интернет, в това число домакински уреди, носими върху тялото електронни устройства, превозни средства и датчици. До 2020 г. се очаква броят на тези свързани устройства да надвиши 20 милиарда. Наред с иновационния потенциал в много промишлени сектори, ИН има също така потенциала да способства за справянето с множество обществени предизвикателства, включително изменението на климата, ефективното използване на ресурсите и енергията, и застаряването на населението.

Понастоящем обаче развитието на ИН е разпокъсано, тъй като има множество частни и полузатворени решения, наред с огромно количество съществуващи стандарти. Това може да ограничи иновациите, които се простират в различни области на приложение. Ключът към оперативната съвместимост, надеждността и сигурността в ЕС и в световен мащаб понастоящем е широкомащабното прилагане и валидирането на междусекторни решения и стандарти.

Европейският съюз има нужда от подхода на открита платформа, която да подкрепя множество области на приложение и да обхваща онлайн хранилища с оглед на създаването на конкурентни екосистеми за ИН. За тази цел са необходими отворени стандарти, които да са приложими за цялата верига на стойността, като интегрират множество технологии на базата на оптимизирано международно сътрудничество, основано върху рамка за правата върху интелектуалната собственост, която да дава възможност за лесен и справедлив достъп до съществени за стандартите патенти (ССП).

Комисията ще:

- съдейства за оперативна съвместима среда за интернет на нещата, като работи с европейските органи по стандартизация и международните органи, разработващи стандарти. По този начин ще се постигне консенсус в рамките на Алианса за иновации в областта на интернет на нещата (АИОП¹⁷), насочен към референтните архитектури, протоколи и интерфейси, насърчаването на отворени интерфейси за програмиране на приложения (API), подкрепа на иновационни дейности, свързани с референтни приложения и експериментиране, както и разработване на липсващите стандарти за оперативна съвместимост¹⁸. В рамките на своя преглед на напредъка Комисията ще направи оценка дали са необходими допълнителни

¹⁵ Примери за общности с отворен код, които осъществяват дейност в областта на облачните технологии, са: OpenStack Foundation, Cloud Foundry и Eclipse Foundation.

¹⁶ Допълнителна информация за този раздел е дадена в работния документ на службите на Комисията относно развитието на интернет на нещата в Европа.

¹⁷ <http://www.aioti.eu/>.

¹⁸ Особено в междусекторната област на семантична оперативна съвместимост.

стъпки за справяне с установените пропуски в оперативната съвместимост и, ако е необходимо, ще разгледа прилагането на правни мерки за препоръчване на подходящи стандарти;

- спомага за въвеждането на оперативно съвместимо номерационно пространство за ИН, което не зависи от географските граници, както и на отворена система за идентификация и автентификация на обекти;
- проучи вариантите и водещите принципи, в това число разработване на стандарти, за удостоверяване, неприкосновеност на личния живот и сигурност по цялата верига, например чрез „маркировка за надеждност на ИН“;
- насърчава използването на стандартите за ИН в обществените поръчки, за да се избегне зависимост от един доставчик, особено що се отнася до услуги в областта на транспорта и комуналните услуги, включително водоснабдяване и енергетика, за интелигентни градове.

3.1.3. Съобщителни мрежи от пето поколение (5G)

Съобщителните мрежи от пето поколение дават възможност за безпроблемна глобална комуникация между „възли“ от различни видове, свързващи данни, превозни средства и други обекти, интелигентни датчици или глас. Очаква се тези мрежи да станат основната инфраструктура за комуникация в световен мащаб.

Предвид техния глобален характер и връзките, които създават между сектора на ИКТ и другите сектори, мрежите 5G са изключително зависими от стандарти, за да се гарантира оперативна съвместимост и сигурност, неприкосновеност на личния живот и защита на данните. Комисията възнамерява да разработи план за действие в областта на мрежите 5G с оглед на широкото им внедряване в ЕС след 2020 г., за което ще способстват съответни стандарти.

Един от приоритетите на Комисията е да се гарантира, че в рамките на започнатия по инициатива на промишлеността процес на стандартизация в областта на мрежите 5G от самото начало ще се подкрепят иновативни цифрови бизнес модели на вертикални пазари¹⁹. Това означава, че процесът на стандартизация и приоритетите в тази връзка ще включват, но не само, новите технологии за радиодостъп, както това се насърчава от някои държави извън ЕС. Що се отнася до новите стандарти за радиодостъп, приоритет се отдава на решения, които осигуряват съвместимост със съществуващи екосистеми от предишни поколения²⁰, както и значително подобряват ефективното използване на радиочестотния спектър в съответствие с политиката на ЕС в тази област. Постигането на консенсус в глобален план и хармонизирането на пътните карти за стандарти ще бъде поддържано чрез сътрудничество с основните търговски партньори. Към това ще се добави и съвместен подход за улесняване на бъдещото използване на наличните в световен мащаб радиочестотни ленти за мрежи 5G, включително в нови високочестотни обхвати.

Комисията ще:

- спомага за появата на глобални промишлени стандарти за основните мрежи 5G (мрежа за радиодостъп, централна мрежа) и мрежови архитектури с водеща роля на ЕС, най-вече чрез използване на резултатите от публично-частното партньорство в областта на 5G на нивото на основните органи по стандартизация на ЕС и в международен план (3GPP, МСД, OPNFV)²¹;

¹⁹ Например автомобилостроене, здравеопазване, преработваща промишленост.

²⁰ Т.е. 2G, 3G и 4G.

²¹ 3GPP е Проектът за партньорство от трето поколение, вж. <http://www.3gpp.org/about-3gpp>; МСД е Международният съюз по далекосъобщения; OPNFV е Откритата платформа за виртуализация на мрежовото функциониране, вж. <https://www.opnfv.org/>.

- гарантира съвместимостта на стандартите за мрежи 5G със случаите на иновативна употреба на вертикалните отрасли, главно чрез по-широко участие на отраслите със специфични нужди в организациите по стандартизация на тези мрежи. Тази работа ще започне през 2016 г.

3.1.4. Киберсигурност

Киберсигурността осигурява здравата основа за доверие и надеждност, на базата на която ще бъде изграден цифровият единен пазар. С увеличаването на броя на свързаните обекти и умножаването на комуникационните канали европейските граждани и предприятия ще очакват всяка нова технология или услуга да се основава на стандарти за много високо качество на сигурността.

За киберсигурността са необходими общи усилия. Веригите на доставки са все по-сложни, а основните пазарни оператори и доставчиците на цифрови услуги са във все по-голяма степен взаимосвързани и взаимозависими. От всяка организация, независимо дали голяма или малка, публична или частна, се очаква надлежно да управлява рисковете, свързани с киберсигурността, и ако е необходимо, да може да докаже, че прави това успешно.

Иновативните комуникационни технологии, широко разпространеното използване на интелигентни вещи, устройства за разпределена обработка на данни и услуги за данни ще осигурят дори още по-големи възможности за бизнес и растеж, ако бъдат напълно интегрирани в цифровия единен пазар. В тази връзка е необходима безпроблемна и оперативно съвместима сигурна автентификация между различните обекти, устройства, физически и юридически лица, за да се осигури сигурен и прозрачен достъп до данни и обмен на такива. За целта може да са нужни нови протоколи за автентификация, за да се изгради доверие в безпроблемната електронна идентификация и автентификация, поддържани от глобални стандарти за междусекторна оперативна съвместимост на базата на съпоставими схеми за автентификация.

Съобразяването с принципите за сигурността в самото проектно решение е съществено, за да бъдат отразени съображенията, свързани с киберсигурността, във всички новоразработвани стандарти за ИКТ и референтни архитектури. Необходими са пилотни проекти за осъществяване в реалния живот, за да се изпита и валидира функционирането на тези стандарти, заедно с координиран подход към маркировката и сертифицирането в областта на киберсигурността.

Комисията ще:

- прикани ЕОС, други ОРС и съответни заинтересовани страни да изготвят до края на 2016 г. практически насоки, обхващащи ИН, 5G, компютърните услуги в облак, големите информационни масиви и интелигентните фабрики. Тяхната цел трябва да бъде да се гарантира, че сигурността и безпроблемната сигурна автентификация са взети предвид от самото начало на разработването на стандарти за ИКТ. В тях следва да се посочат най-добрите практики и пропуските, които трябва да се преодолеят. Според степента на развитие и напредък Комисията ще разгледа възможностите за приемане до края на 2017 г. на препоръка относно интегрирането на киберсигурността и прилагането на изискванията за неприкосновеност на личния живот и защита на личните данни, включително защита на данните чрез проектно решение и защита на данните по подразбиране;

- прикани ЕОС, други ОРС и съответни заинтересовани страни да разработят до края на 2018 г. стандарти, поддържащи глобалната оперативна съвместимост и безпроблемна и надеждна автентификация между различни обекти, устройства, физически и юридически лица въз

основа на съпоставими модели на удостоверяване. Тази дейност трябва да бъде основана на технически стандарти, които са хармонизирани с регулаторната рамка за eIDAS²²;

- през следващите три години ще подкрепя ЕОС, ОРС, европейските регулатори, както и публично-частни инициативи, включително подпомагащи прилагането на Директивата относно мрежовата и информационната сигурност, в разработването на насоки, предназначени за организации, относно управлението на риска за киберсигурността на базата на стандарти, и на съответните насоки за одит, предназначени за органи или регулатори с надзорни отговорности.

3.1.5. Данни

Данните са горивото на цифровата икономика. Ефективното споделяне и обмен на данни през националните граници в рамките на „веригите на стойността на данните“ (например обмен на данни за резервни части между производители на превозни средства и пазара на следпродажбени услуги, достъп на доставчиците на услуги до данни за превозните средства или осигуряване на трансгранична енергийна търговия) и между секторите (например споделяне на данни за движението с куриерските служби) ще бъде от ключово значение за цифровия единен пазар. Подобряването на оперативната съвместимост на научноизследователските данни е също толкова важно, за да се гарантира, че екосистемата от данни в областта на НИРД може в пълна степен да допринесе за бъдещия икономически растеж.

Отворените стандарти, както и инициативите като Портала за свободно достъпни данни могат да спомогнат за преодоляването на пречките пред споделянето на данни между технологиите, научните дисциплини и държавите. За бъдещите инфраструктури за данни, включително европейската инфраструктура за данни, обявена в Съобщението относно Европейската инициатива за компютърни услуги в облак, ще са необходими стандарти не само за сигурността и неприкосновеността на личния живот, но също така за метаданни, съхранение на данните, семантика, стойности на данните и други. Що се отнася до научноизследователските данни, Комисията подкрепя Алианса за научноизследователски данни (RDA)²³ за изграждането както на социални, така и технически мостове, даващи възможност за открито споделяне на научноизследователски данни, с оглед на ефективната междудисциплинарна работа и на определянето на варианти за съхранение на данни, така че да са на разположение за продължително повторно използване. По отношение на информацията от публичния сектор и свободно достъпните данни от държавната администрация Комисията поддържа използването на подкрепяните по програмата ISA²⁴ стандарти за данни.

Комисията ще:

- увеличи, считано от 2016 г. инвестициите в НИРД и в иновации, по-специално за оперативна съвместимост на данни и стандарти за данни. Това ще обхваща области като: i) междусекторно интегриране на данни (например за идентификатори на субекти, модели на данни, управление на многоезични данни и т.н.); ii) подобрена оперативна съвместимост на

²² По-специално актовете за изпълнение относно оперативната съвместимост и нивата на осигуреност (т.е. Регламент (ЕС) № 2015/1501 и Регламент (ЕС) № 2015/1502).

²³ Алиансът за научноизследователски данни е стратегическа инициатива, подкрепяна от Европейската комисия, Националния институт за стандарти и технологии към Националната научна фондация на САЩ и Австралийското министерство на научните изследвания, в отговор на необходимостта научноизследователските общности и операторите на научноизследователски инфраструктури да разполагат с оперативно съвместима глобална инфраструктура за научноизследователски данни. [да се вмъкне електронна препратка].

²⁴ Например DCAT-AP и Основните речници (Core Vocabularies).

данните и свързаните метаданни²⁵. Това ще послужи също, за да се допринесе за глобалната стандартизация в областта на данните;

- обедини до 2018 г. европейската общност, занимаваща се с данни, включително чрез публично-частното партньорство „Стойност на големите информационни масиви“ по програма „Хоризонт 2020“, с цел да бъдат установени липсващи стандарти и да бъдат проектирани варианти на референтна архитектура за големи информационни масиви, като се вземат предвид съществуващите международни подходи;
- подкрепя, считано от 2016 г., заедно със заинтересовани страни и съответни глобални инициативи²⁶, услуги чрез съответни инфраструктури и софтуер за дългосрочно съхранение на научни данни и достъп до тях. Подобни инфраструктури за данни ще бъдат предназначени за метаданни за откриваемост, най-добри практики по отношение на плановете за управление на данни и сертифициране за качество, надеждност и прозрачност на хранилищата за данни в съответствие с изискванията относно инфраструктурата за данни и компютърните услуги в облак за отворена наука съгласно Европейската инициатива за компютърни услуги в облак.

3.1.6. По-широкото въздействие на цифровото преобразуване върху промишлеността и потребителите

Областите на ИКТ, определени като приоритетни за стандартизация, фигурират в различни промишлени сектори и представляват същността на бъдещото цифрово преобразуване на европейската промишленост, в това число преработващата промишленост, селскостопанския сектор и бъдещите потребителски продукти. За цифровия единен пазар е от изключителна важност бъдещите свързани устройства да могат безпроблемно и надеждно да работят заедно — както за средствата за промишлено производство, така и за потребителските стоки. Този процес не трябва да зависи от производителя, операционната система или други технически детайли и трябва да включва възможности за оперативна съвместимост и преносимост на данни между платформи.

Примерите по-долу представят част от очакваното въздействие на технологиите, определени като приоритетни, в конкретни сектори.

- Системите за **електронно здравеопазване** играят важна роля за оправдаване на очакванията на пациентите, за повишаване на безопасността на пациентите и за постигане на по-голяма способност за бързо реагиране на здравните системи. Оперативно съвместимите системи за електронно здравеопазване ще спомогнат и за въвеждането на Европейските референтни мрежи, предвидени в Директивата за упражняване на правата на пациентите при трансгранично здравно обслужване²⁷, които ще трябва да внедрят телемедицината в голям мащаб за постигане на успех в лечението. Повишената оперативна съвместимост ще осигури по-висока ефективност, по-интелигентно използване на здравните данни и по-добър достъп до безопасност и сигурност в областта на медицината, като в същото време се избегне прилагане в малък мащаб в разпокъсани пазари.

Повишената оперативна съвместимост ще даде възможност за обмен на електронни здравни досиета, като се започне с обобщени данни за пациента и електронни медицински рецепти, в съответствие с изискванията за защита на личните данни. Това ще осигури нови

²⁵ Това ще включва, *inter alia*, използването на геопространствените мета данни от INSPIRE в различни области на политиката на ЕС.

²⁶ Например RDA.

²⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:088:0045:0065:BG:PDF>.

възможности за увеличаване мащаба на цифровизацията и за насърчаване на внедряването в голям мащаб и използването на разработките за електронно здравеопазване. Ключовите фактори за успех включват обвързването на широк кръг от заинтересовани страни, сериозна ангажираност на крайните потребители и открито международно сътрудничество.

Комисията ще продължи да насърчава активното сътрудничество между държавите членки в рамките на мрежата за електронно здравеопазване и в научноизследователската общност с цел справяне с предизвикателствата, свързани с оперативната съвместимост между здравните системи. Това ще даде възможност на пациентите и доставчиците на здравни услуги да извлекат всички ползи от цифровия единен пазар в областта на здравеопазването. Освен това Комисията ще насърчава действия в подкрепа на сигурността, безопасността и оперативната съвместимост на приложенията за мобилно здравеопазване, ускореното внедряване и популяризиране на телемедицината и телемониторинга, както и ще подпомага разработването и приемането на международни стандарти и терминология.

- Съществува значителен потенциал за подобряване на резултатите, безопасността и ефективността на **транспортната система** чрез подкрепа и насърчаване за безпроблемното внедряване на свързани и автоматично управляеми превозни средства в цяла Европа. Ще се появят също така нови бизнес модели, основани на цифрови услуги, които се предоставят чрез превозните средства. Голяма част от стойността на колите вече се дължи на цифровите технологии в тях. Свързаните превозни средства вече генерират големи и нарастващи обеми данни и комуникират чрез безжични мрежи с други превозни средства и пътната инфраструктура.

Представителите на съответните заинтересовани страни, участващи в Кооперативната платформа за ИТС (Cooperative ITS Platform), Кръглата маса по въпросите на телекомуникациите в автомобилостроенето и Групата на високо равнище „Gear 2030“, се ангажираха да участват в съвместното разработване на необходимите стандарти и да ги внедрят. Към тях спадат: i) стандарти за свързаност и сигурност; ii) усъвършенстван и сигурен интерфейс, осигуряващ справедлив и недискриминационен достъп до бордовите данни, което прави възможни услугите за свързано и автоматично управление; както и iii) изготвянето на стандарти за изпитване и профилиране на стандарти, за да се гарантира оперативната съвместимост на решенията. От съществено значение е така също сътрудничеството с ЕОС и между ОРС, които работят в тези области.

Висококачествени стандарти са необходими също така за бъдещите автоматично управляеми превозни средства, които да се основават на свършената работа по стандартите за свързани превозни средства и да позволяват надеждни, безопасни и сигурни автоматични функции на превозните средства. Цифровите технологии вече са основен елемент в железопътния транспорт и дружествата от ЕС са сред водещите доставчици. Железопътният сектор също ще има полза от стандартизацията в областта на ИКТ, включително за интермодалния транспорт.

Комисията обмисля широкомащабен проект за трансгранично и обединено внедряване, в рамките на който да бъде валидирана оперативната съвместимост на основани на стандарти разработки, бизнес модели и данни, които са необходими за внедряването на свързани и автоматично управляеми превозни средства.

Освен това, що се отнася до сектора на товарните превози, широката гама от участници и подходи към цифровизацията води до наличието на голям брой системи, които не са оперативно съвместими. Това пречи за повторното използване на данните в различните видове транспорт и в отделните държави и спъва разработването на нови и надеждни цифрови приложения и услуги за мултимодални превози.

Необходимо е да бъдат разработени стандарти за обмен на данни в логистиката, включително хармонизирането на стандартите за различните видове транспорт, определянето на обща терминология и постигането на споразумение относно стандартните съобщения и съдържанието на транспортните документи за различните видове транспорт.

- В областта на **интелигентната енергетика** повече от 70 % от стандартите се отнасят за ИКТ. Прилагането им ще постави потребителите в по-добри позиции и ще подобри цялостната система, тъй като пазарите на дребно ще станат по-прозрачни и конкурентни и ще поддържат нови услуги и предприятия. Решенията, свързани с интелигентната енергийна мрежа, ще доведат до икономии на разходи в системата и — в съчетание с интелигентните уреди — ще позволят на потребителите да управляват и намаляват своето потребление на енергия. Висококачествените стандарти за сигурност гарантират, че нашите енергийни системи се поддържат в безопасност. Работната група на Комисията за интелигентни енергийни мрежи²⁸ постигна голям напредък по отношение на интелигентните уреди, като работата, свързана с нови стандарти, продължава, включително за интелигентни домове и сгради.

В тази област са необходими допълнителни усилия, за да се преодолеят проблемите, свързани с липсата на оперативна съвместимост между решенията, които прилагат държавите членки, да се договорят функционални спецификации, да се разберат новите модели за услуги и непрекъснато да се задълбочава сътрудничеството между ОРС.

- Използването на технологиите за **усъвършенствано производство** от европейската промишленост, включително селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост, ще доведе до използването и интегрирането на интелигентно производство и интелигентни процеси, включително решения за оптимизиране, целящи подобряване на производителността и гъвкавостта, намаляване на отпадъците и замърсяването и/или пониски разходи през целия производствен жизнен цикъл.

Стандартизацията представлява предизвикателство за успеха на усъвършенстваното производство, тъй като за него е необходима безпрецедентна степен на системна интеграция между различни дисциплини, йерархии и етапи от жизнения цикъл. Комисията ще насърчава тясното сътрудничество между изследователите, промишлеността и стандартизационните органи, за да се създадат необходимите условия за иновации, солидна методическа основа и функционалност, стабилност и сигурност на инвестициите, практичност и пазарна адекватност.

Комисията ще работи с ЕОС и други ОРС в областта на ИКТ, за да гарантира, че в техните стратегии и пътни карти на дейностите са отчетени новите изисквания, възникващи вследствие на цифровизирането на отрасли като превозни средства, енергетика и електронно здравеопазване.

В по-широкия контекст на цифровизиращата се промишленост, в рамките на различни национални и регионални инициативи — като Industrie 4.0 (DE), Smart Industry (NL), Catapults (UK) и Industrie du Futur (FR) — е разработен подробен план за стандартизация и е започнала работата по референтните архитектури²⁹. Тъй като обаче пазарите и веригите на стойността са глобални, националните инициативи трябва да бъдат изведени на европейско и световно ниво.

²⁸ <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/markets-and-consumers/smart-grids-and-meters/smart-grids-task-force>.

²⁹ Вж. например германската пътна карта за стандартизация: https://www.dke.de/de/std/documents/rz_roadmap%20industrie%204-0_engl_web.pdf.

Публично-частните партньорства и други широкомащабни и ръководени от промишлеността научноизследователски инициативи дават възможност на европейските дружества да свържат своите научни изследвания със стандартизацията. Изхождайки от съпътстващото съобщение „Цифровизиране на европейската промишленост — използване в пълна степен на предимствата на цифровия единен пазар“, има необходимост от по-тясно сътрудничество между съответните заинтересовани страни, включително европейската промишленост, европейски и международни ОРС, както и форуми като AIOTI³⁰ и ИС³¹, за разработването на подробна пътна карта за стандартизация.

Комисията ще:

- насърчава разработването на стандарти за оперативна съвместимост и европейски референтни архитектури, както и отворени междусекторни платформи за цифровизиране на европейската промишленост, включително експериментиране, валидиране, механизми за изпитване на оперативната съвместимост, маркировка за надеждност и схеми за сертифициране;
- стартира водещи пилотни проекти в рамките на съвместното предприятие „Електронни компоненти и системи за лидерски позиции на Европа“ за валидиране на стандартите за прилагане на бъдещи пазари, включително широкомащабни експериментални системи.

3.2. Ангажираност на високо равнище за постигане и гарантиране на лидерски позиции чрез стандарти

За цифровия единен пазар няма да е достатъчно само да бъдат определени приоритети за стандарти в областта на ИКТ. Успехът зависи от поемането на ангажимент на високо равнище по отношение на стандартизацията от страна на голям кръг заинтересовани страни, включително от промишлеността, органите за определяне на стандарти и научноизследователската общност, както и от институциите на ЕС и националните администрации. Предизвикателствата, свързани с глобалното преобразуване в посока на цифровата икономика, могат да се преодолеят с конкретни и стратегически действия.

Поради това Комисията предлага процес на високо равнище за осъществяването на действията, определени като приоритетни. Този процес ще се основава на европейската платформа с участието на множество заинтересовани страни, текущо актуализирания план за стандартизация на ИКТ и годишната работна програма на Съюза за европейска стандартизация и ще ги допълва като механизми за постигане на резултати, свързани със стандартите и стандартизацията. Новите елементи от този процес са следните:

1) Валидиране на приоритетите и подобряване на ефективността на процеса на определяне на стандарти в Европа

Комисията ще работи със стандартизационната общност, по-специално ЕОС, за изготвянето на годишни графици и пътни карти за всеки набор от резултати, набелязан в настоящото съобщение, в съответствие с планираната съвместна инициатива за стандартизация. Комисията ще работи също така с ЕОС и техните членове, за да намери начини за по-бърз отговор на

³⁰ Алианс за иновации в областта на интернет на нещата (Alliance for Internet of Things Innovation): <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/alliance-internet-things-innovation-aioti>.

³¹ Промислен интернет консорциум (Industrial Internet Consortium): <http://www.iiconsortium.org/>.

нуждите от стандартизация в областта на ИКТ в Европа, включително нуждите на европейския публичен сектор.

За решаването на проблемите, свързани с конвергенцията на технологиите, в работата си по разработването на стандарти ЕОС следва да се възползват от успехите напоследък — по отношение например на интелигентните транспортни системи и домакинските уреди, за да отчитат по-систематично изискванията на секторите извън ИКТ. Те следва да постигнат баланс между интересите на цифровите и производствените общности и да продължат работата по картографиране на дейностите по стандартизация, свързани с научни изследвания и иновации.

2) Редовен преглед и мониторинг на напредъка

Въз основа на задълженията за докладване, които са наложени на европейските органи по стандартизация в съответствие с член 24 от Регламент (ЕС) № 1025/2012, Комисията редовно ще информира Европейския парламент и Съвета, като отбелязва по-специално приоритизирането на стандартите за ИКТ с цел изграждане на цифровия единен пазар. Комисията ще включи представители на промишлеността, други съответни заинтересовани страни и европейските органи по стандартизация в процеса на мониторинг на напредъка за постигане на заложените резултати за всяка от приоритетните области, като надлежно се отчитат задълженията за докладване. Комисията възнамерява да включи този редовен диалог в предвидената съвместна инициатива за стандартизация.

3) Засилване на подкрепата от ЕС за приоритетната стандартизация в областта на ИКТ

Считано от 2016 г., Комисията възнамерява да използва средствата си по „Хоризонт 2020“ и Механизма за свързване на Европа за засилване на съществуващите и за стартиране на насочени към бъдещето дейности по стандартизация. По „Хоризонт 2020“ ще се наблегне особено върху популяризирането на отворените стандарти. Комисията ще продължи да подкрепя ефективния трансфер на знания между проекти за НИРД и за иновации и организациите по стандартизация. Освен това, чрез своя Съвместен изследователски център Комисията ще предоставя проактивна научна и техническа подкрепа в приоритетните области за стандартизация. Наред с това Комисията ще финансира широкомащабни пилотни проекти в установените приоритетни области, за да валидира стандартите и ускори приемането им.

При разпределянето на безвъзмездни средства за ЕОС Комисията ще взема предвид приоритизирането на стандартизацията в областта на ИКТ. Очаква се планираната съвместна инициатива за стандартизация също да подкрепя осъществяването на действията от настоящия план на приоритетите.

4) Осигуряване на справедлив и недискриминационен достъп

За стандартизацията на ИКТ е необходима балансирана политика в областта на ПИС, основана на справедливи, приемливи и недискриминационни (FRAND) условия за лицензиране. Понастоящем се водят различни дебати на европейско и на международно ниво и се разглеждат различни подходи. В балансираната политика трябва да бъдат отчетени най-различни нужди: справедлива възвръщаемост на инвестициите, която да стимулира НИРД и иновациите, устойчив процес на стандартизация, широк достъп до технологии на отворен и конкурентен пазар, както и затрудненията за участие на МСП.

Множеството технологии, свързани с реализирането на цялостни цифрови вериги на стойността, особено в областта на ИН, водят до несигурност, по-специално по отношение на: i) това коя е съответната общност от съществени за стандартите патентоприетатели; ii) стойността на кумулираните ПИС, които са необходими за прилагането на стандарта; iii) прилаганата методика за изчисляване на стойността на условията за лицензиране; iv) режима на уреждането на спорове. С оглед на това от полза би било да се възприеме бърз, предвидим, ефективен и глобално приемлив подход за лицензиране, който гарантира справедлива възвръщаемост на инвестициите за притежателите на съществени за стандартите патенти

(ССП) и справедлив достъп до ССП за всички участници във веригата на стойността, и по-специално МСП.

5) Засилване на присъствието на ЕС в международния диалог и сътрудничество в областта на стандартите за ИКТ

В отговор на глобалния характер на развитието на цифровите технологии, Комисията ще продължи проактивно да работи с основните международни партньори (като САЩ, Китай, Япония и Южна Корея), за да се гарантира хармонизиране на приоритетите в областта на ИКТ в световен мащаб и последователен подход към определянето на стандарти. Комисията планира до средата на 2016 г. да установи възможностите за създаването и финансирането на помощен механизъм за мониторинг на текущата работа и подкрепа на участието на европейски експерти в съответните международни стандартизационни и други форуми по приоритетните области на ИКТ.

Институциите на ЕС, държавите членки и промишлеността трябва да си изяснят в какви дейности по стандартизиране да инвестират и да засилят и оптимизират европейското присъствие и координацията в международни стандартизационни органи в тясно сътрудничество с държавите — членки на ЕС.

Благодарение на редовния диалог между международните ОРС и ЕОС, работещи по приоритетните области, които са установени в настоящото съобщение, ще се избегне дублирането на дейности и ще се подкрепят усилията за създаването на международно съгласувани стандарти.

В обобщение, Комисията ще:

- стартира до 2017 г. редовен междуинституционален диалог относно европейската стандартизация, като се наблегне, наред с другото, върху приоритетите в областта на ИКТ, за да се оценява напредъкът в постигането на резултатите и ако е необходимо, приоритетите да се преработят. Комисията възнамерява да включи този редовен диалог в предвидената съвместна инициатива за стандартизация;

- работи в сътрудничество със заинтересованите страни, включително ЕОС, Европейското патентно ведомство, промишлеността и научноизследователските среди, по установяването до 2017 г. на възможните мерки за: i) подобряване на достъпността и надеждността на информацията относно обхвата на патентите, включително мерки за повишаване на прозрачността и качеството на декларациите за съществените за стандартите патенти; както и ii) за изясняване на основните елементи на една справедлива, ефективна и приложима методика за лицензиране на основата на принципите FRAND; и iii) за улесняване на ефективното и балансирано уреждане на спорове;

- проучи, считано към средата на 2016 г., възможностите за създаването и финансирането на помощен механизъм за засилване на европейското участие в процеса на определяне на стандарти в световен мащаб, като се наблюдават дейностите в световен мащаб за стандартизация в областта на ИКТ, и ще подкрепя по-широкото участие на европейски експерти.